

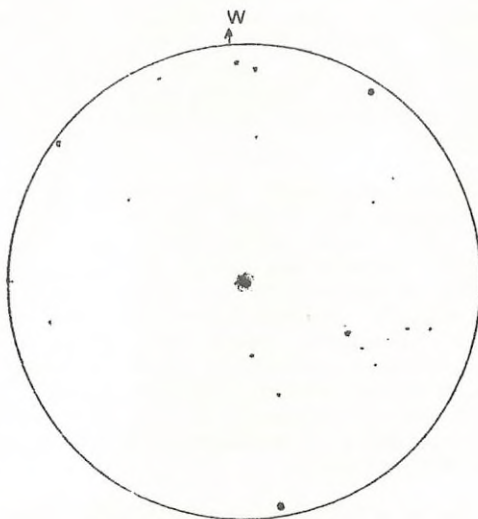

Üstökösök

február

Zanotta-Brewington (1991g₁)

Az elmúlt hónapban egy elkésett észlelés érkezett Hevesi Zoltántól. A január 3-án készült megfigyelés szerint $8^m,5$ -s volt az üstökös, rövid, PA 300° -ra mutató legyezőszerű csóvával. A kóma diffúz volt, erős központi sűrűsödéssel. Februárban egy pozitív és egy negatív észlelés született, mindkettő a hónap első estéjén. Az utóbbi Keszthelyi Sándor nevéhez fűződik, aki 20x60-as binokulárral észlelt. Annyit azért sikerült megállapítania, hogy az üstökös semmiképpen sem érte el az előrejelzett $6^m,3$ -s fényességet, és biztosan halványabb 7^m -nál. A másik, sikeres észlelést a ráktanyai észlelőhétvégén készítettük. A kiváló légköri viszonyoknak köszönhetően 20x60-as binokulárral is sikerült észlelnünk az üstököst. Fényességét $7^m,4$ -ra becsültük, s ez valóban kevesebb az előrejelzettnél. A kör alakú, diffúz, 4'-es kómában még Mizárral sem látszott részlet. Szokványos, jellegtelen üstökös volt (észlelők: Bakos G., Sárnecky K.). A hónap végére -50° -ra csökkent az üstökös deklinációja, így csak a déli féltékről lehetett megfigyelni.

16,2 T 42x LM= 50'
1992.01.07. Szarka L.

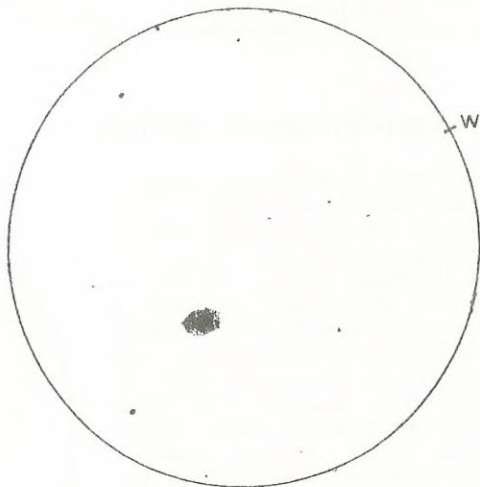
Mueller (1991h₁)

1991 utolsó üstökösét Jean Mueller fedezte fel december 18-án. Az öt nappal korábban exponált felvételpárt C. Brewer és J. Mendenhall készítette az 1,22 m-es Palomar-hegyi Schmidt-távcsővel a második Palomar Sky Survey számára. Az egyre növekvő holdfázis miatt csak szilveszter napján erősítette meg a felfedezést David Levy és a Shoemaker házaspár. Érdekes, hogy két hét alatt $17^m,5$ -ről 16^m -ra fényesedett az üstökös, tehát gyorsan közeledett a Naphoz. A néhány nap múlva kiszámított pályaelemek szerint ekkor már közelebb volt a Naphoz, mint a Föld. Perihéliumát március 21-én érte el 30 millió km-es naptávolságban.

Az első előrejelzések szerint hazánkból csak $10^m,5$ -s objektumként látszott volna. Az első vizuális észlelések kb. másfél magnitúdóval fényesebbnek mutatták az üstököst. Mi csak a február 28–március 1-i ráktanyai ész-

lelőnévén próbálkoztunk megfigyelésével. Amikor február 28-án először megpillantottuk a 20x60-as Tentóval, kissé össze-zavarodtunk. Nem számítottunk arra, hogy ennyire fényes lesz az üstökös! Csak annyit sikerült megállapítani, hogy valahol 7^m – 8^m körül lehetett fényessége. A kóma kör alakú, diffúz, átmérője $8'$ – $10'$. Mízárral nézve már látszott a gyenge központi sűrűsödés és a kóma megnyúltsága PA $80^\circ/260^\circ$ irányban.

Másnap este ismét észleltük az üstököszt, kb. 1° -kal DNY-ra az előző napi pozíciójától. Mostmár pontosan meg tudtuk becsülni a fényességét, ami $7^m,8$ -nak adódott. Földesi Ferenc 25 cm-es Dobsonjával igazán impozáns látványt nyújtott az üstökös. A fényes kómában rendkívül erős nucleus látszott, és némi csóvakezdemény is megfigyelhető volt K-i irányban.

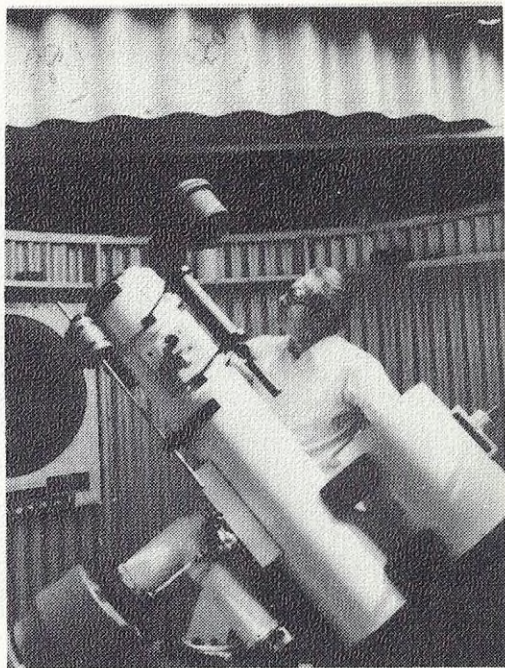

11 T 32x LM= $1^\circ 45'$
1992.02.28. Sárneckzy K.

Így az a ritka helyzet állt elő, hogy egy üstökös több magnitúdóval túlszárnyalta előrejelzett fényességét!

Kettészakadt a P/Chernykh (1991o) üstökös

A Wilson-üstökös 1988-ban észlelt felbomlása után ismét tanúi lehettünk egy üstökös kettészakadásának. A P/Chernykh-üstökös magjának kettéválását először J. Luu és D. Jewitt észlelte 1991. szeptember 15-én és 16-án készült felvételeken. A fotók a 2,4 m-es Michigan–Dortmouth–MIT reflektorral készültek. A főmag fényessége $16^m,1$ volt, míg a másodlagos mag 3^m -val halványabbnak mutatkozott. A halványabb komponens PA 71°_{+1} irányban látszott a fényesebbtől, $56^\circ 6' \pm 0'' 7$ -nyire. Október–november folyamán további megfigyelések készültek, sőt S. M. Larson szeptember 7-i felvételeken is megtalálta az üstökös másodlagos magját. Az így összegyűlt 29 felvétel alapján a téma specialistája, Z. Sekanina elemezte a két mag mozgását. A számítások szerint a társ 1991. április 14-e körül, kilenc hónappal a perihéliumátmenet előtt vált el a fényesebb magtól. Az üstökös naptávolsága $3,3$ Cs.E. volt ekkor. A két mag távolodási sebessége $15 \pm 0,93$ m/s a Nap irányába mutató rádiusvektor felé, és $0,69 \pm 0,15$ m/s erre merőlegesen. A különböző nemgravitációs hatásoktól és a távolodási sebesség csökkenéséből Sekanina arra a következtetésre jutott, hogy a halvány társ igen kis méretű, és valószínűleg hamarosan teljesen el fog tűnni. (IAU C. 5347, 5391 — Kru—Sky)

Balra fent:

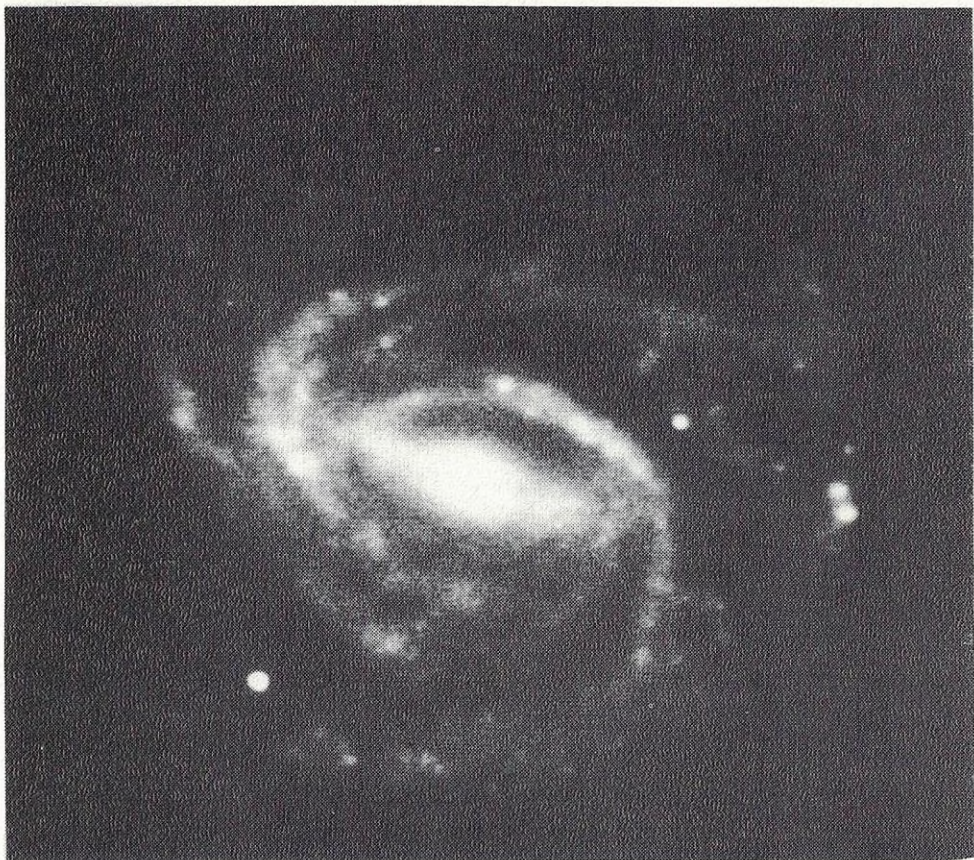
Tóth János csákvári tagtársunk
100/1000-es Newton-reflektora

Jobbra fent:

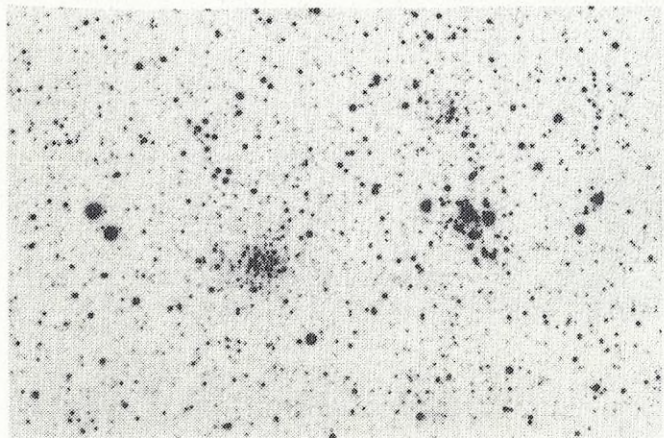
Kárpát József, múlt évben el-
hunyt tagtársunk mosonmagya-
róvári magáncsillagvizsgálójában

Balra lent:

A miskolci Uránia Csillagvizsgáló a Dorottya utcai „toronyház”
tetején.

Január 28-án egy 16,5 magnitúdós szupernóvát fedezett fel Hans van Winckel az NGC 3367 jelű horgas spirálgalaxisban. Az SN 1992C a galaxis magjától balra lent látható magányos csillag. Az itt bemutatott CCD-felvétel január 30-án készült, az ESO 2,2 m-es távcsövével, 1 perces expozícióval. (*ESO PR 1/91*)

Három nyílthalmaz a Puppisban (M46, M47, NGC 2423). A felvételt *Iskum József* készítette 1992. február 29-én (a ráktanyai észlelőhétvégén) 180 mm-es teleobjektívvel, Fujichrome 1600 diára, 10 perces expozícióval.

A jelenleg ismert legtávolabbi kisbolygó (az 1992 AD) a felvétel közepén látható. A fotó február 5-én készült az ESO La Silla-i obszervatóriumában, az 1,54 m-es dán távcsővel, 30 perces expozícióval, V szűrővel. A kisbolygó fényessége ekkor 16,4 magnitúdó volt. (ESO PR 2/92)

A lenyugvó Nap 1992.01.05-én 14:30 UT körül. 6,3/500-as MTO teleobjektív, MA 9-es film. Az egyenes fekete vonal egy repülő kondenzcsíkja. (Iskum J.)

A Bullialdus-kráter és vidéke 1991.12.06-án 15:45 UT-kor. 250/3750-es Cassegrain, 100 ASA-s film, 4 s exp. (Berente B.)

A nyugvófélben levő Nap 1992. 01. 05-én 14:17 UT-kor. A két napfolt fölött egy repülőgép látható. (A fenti korongfotón látható kondenzcsíkot ez okozta.) 100/1000-es refraktor, MA 9-es film. (Iskum J.)

